

ŁUKASZ MALINOWSKI

MAŁY PRZEWODNIK PO HISTORII POLSKI

26. ODZYSKANIE NIEPODLEGŁOŚCI

Mój brat ciągle mi przerywa, ale muszę mu wybaczyć, bo celnie mnie uzupełnia. Rzeczywiście my, emigranci, kochamy Polskę i chociaż mieszkamy daleko od niej, to o niej myślimy i zależy nam na jej losie. Teraz jednak pora, aby wraz z Anią wrócić do kraju. Bo dzieją się tam rzeczy wielkie!

Wolność po 123 latach zaborów

Na początku był chaos, jak już wam wspominałam. Władze lokalne nie chciały się podporządkować **Radzie Regencyjnej**, a kolejno powoływane rządy nie były sobie w stanie zapewnić szerokiego poparcia. Wszystko zmieniło się 11 listopada 1918 roku. Wtedy to podpisano rozejm między Cesarstwem Niemieckim a **Ententą** (czyli Francją i Wielką Brytanią), który kończył I Wojnę Światową, a do tworzenia nowych władz w Polsce zabrał się uwolniony z niemieckiego więzienia **Józef Piłsudski**. Jeszcze tego samego dnia Rada Regencyjna oddała mu kontrolę nad wojskiem, później zaś powierzyła mu misję utworzenia rządu. W całym kraju zapanowała euforia. Po ponad stu dwudziestu trzech latach niewoli Polska znów była wolna i chociaż odbudowywanie kraju było procesem, który trwał miesiące, a nawet lata, to jednak właśnie dzień 11 listopada obwołano naszym świętem narodowym. I chociaż mieszkam w innym kraju, to razem z rodzicami co roku tego dnia wywieszamy w naszym domu polską flagę.

Tymczasowe władze

Mimo wielkiego autorytetu, jakim cieszył się Józef Piłsudski, nawet jemu nie udało się doprowadzić do pełnej zgody polityków. Wtedy w opozycji pozostawała głównie prawica, czyli **narodowi demokraci**. Nowy rząd z premierem **Jędrzejem Moraczewskim**, popierany przez partie lewicowe, miał tymczasowy charakter. Jego głównym celem było przygotowanie pierwszych, wolnych wyborów do **Sejmu Ustawodawczego**. Do czasów jego zwołania najwyższą władzę objął Józef Piłsudski jako **Tymczasowy Naczelnik Państwa**. Dążył on do jak najszybszej odbudowy silnej Polski oraz zorganizowania wojska, przeczuwając, że wkrótce może się ono okazać naszemu krajowi bardzo potrzebne. Sprawy społeczne odłożono na później.

Józef Piłsudski. Fot. Wikimedia Commons

Pretendent do władzy

W grudniu 1918 roku do kraju wrócił jeszcze jeden Polak, który cieszył się autorytetem porównywalnym z naczelnikiem państwa. Mowa o **Ignacym Janie Paderewskim**. Słynny kompozytor został powitany przez rodaków, niczym król! Wielu zaczęło go uważać za naturalnego kandydata na prezydenta, a jego popularność była tak wielka, że zagrażała pozycji Józefa Piłsudskiego. Polsce znów groziła dwuwładza, tym bardziej, że za muzykiem mocno opowiedziała się cała prawica i działacze emigracyjni z Francji. Na naczelnika, któremu niesłusznie zarzucano dążenie do bolszewickiej rewolucji (takiej, jaka miała miejsce w Rosji), zorganizowano nawet nieudany zamach. Na szczęście w styczniu 1919 roku wygrała narodowa zgoda, a dwaj wielcy politycy, którzy mieli odmienne wizje na odrodzoną Polskę, potrafili pójść na kompromis. Paderewski uznał władzę Piłsudskiego i stanął na czele ponadpartyjnego rządu ekspertów. W ten sposób Polska w końcu zyskała władzę, które zostały uznane nie tylko przez wszystkich mieszkańców naszego kraju, ale i przez rządy europejskich mocarstw.

Po wyborach

W styczniu 1919 roku mogły się w końcu odbyć wybory do parlamentu. Wygrała prawicowa **Narodowa Demokracja**, która wprowadziła do sejmu najwięcej posłów. Już w lutym parlament zaczął pracę i wydał dekret, nazywany później **małą konstytucją**, ponieważ określał ustrój państwa. Nowa Polska była republiką, a nie monarchią, jak dawna Rzeczpospolita (co znaczy, że nie mieliśmy króla). Naczelnik Państwa, już nie tymczasowy, ale wybrany przez sejm, pozostał najważniejszą osobą w kraju, choć jego uprawnienia zostały ograniczone. Piłsudski zachował kontrolę nad polityką zagraniczną i armią. Parlament posiadał władzę ustawodawczą (a zatem uchwalał ustawy), a skupiał się głównie na takich obszarach jak gospodarka, polityka wewnętrzna i problemy społeczne. Nadrzędnym celem wszystkich stało się powtórne scalenie polskich ziem. Nie było to łatwe, gdyż zabory odcisnęły na naszym kraju olbrzymie piętno, a poszczególne regiony znacznie różniły się od siebie rozwojem gospodarczym, systemem szkolnictwa, administracji, czy nawet gęstością sieci dróg i torów kolejowych.

Narodowa Demokracja – inaczej zwana ruchem narodowym lub endecją. Ruch ten powstał pod koniec XIX wieku, jego założycielem był Roman Dmowski. W pierwszych latach niepodległej Polski endecja była największą siłą polityczną i zarazem największym konkurentem Józefa Piłsudskiego.

Republika – ustrój polityczny, w którym władzę sprawuje wybrany przez ogół obywateli organ: parlament, który wyłania rząd. Ustrój ten wywodzi się z VI wieku p.n.e. od demokracji ateńskiej.

CZY WIESZ, ŻE...

- Po wojnie Polacy stanowili 68,9% obywateli, największe mniejszości narodowe stanowili Ukraińcy i Żydzi.
- 75% ludności powojennej Polski mieszkało na wsi, które były przeludnione i biedne.

DAWNIEJ TO BYŁO

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Stowarzyszenie
„Wspólnota Polska”

CENTRUM DOSKONALENIA
NAUCZYCIELI
EDUKACYJNEGO, WARSZAWA POLSKA

MUZEUM
POCZĄTKÓW
PAŃSTWA
POLSKIEGO
W GNIEZNE